

kontrola olajšana in sitnosti bodo manjše. — Pozor, črnovojni oproščenci! Še enkrat se vsi veljavno oproščeni opozarjajo, da le tistim ni treba priti na sedanje pregledovanje »O«, ki so za orožje sposobni. Kdor je pa slučajno oproščen, a je doslej spoznan za orožje nesposobnim, mora iti k pregledovanju, ki ima ravno ta namen, med dosedaj nesposobnimi dognati, če ni ta ali oni vendarle orožja zmožen. Če ima kdo torej od katerekoli strani drugačen pouk, je v zmoti in bo moral trpeti sam neprijetne posledice, če se pregledovanju odtegne.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Šola v Dramljah 400 K; »Teden Rdečega križa« v Dobrepoljah potom učiteljstva 1802 K 41 vin.; vrhutega nabralo v šoli 68 K 43 vin.; šole v okraju Pazin narale v »Tednu Rdečega križa« 7815 K 95 vin.; »Teden Rdečega križa« v Ilirski Bistrici potom sodelovanja tovarišice Olge Tomšičeve in tovariša nadučitelja Rudolfa Horvata 2100 K; v »Tednu Rdečega križa« se je vpisalo na deški CM šoli v Trstu 85 članov ter je bilo nabrano 111 K članarine, oziroma darov. Za ranjence, družine vojakov in vojake, ki stoje v vojni, je poslala ta šola iz 30 nabiralnih pušic 135 K 06 vin. vojnopomožnemu uradu, skupina V., Dunaj, IX. Berggasse 16, za mesec april in maj; Ribno pri Bledu v »Tednu Rdečega križa« s sodelovanjem šolske mladine pod spretnim šolskim vodstvom 408 K; v občini Materija v »Tednu Rdečega križa« s sodelovanjem šol 1236 K 06 vin.; v občini Podgrad v »Tednu Rdečega križa« s sodelovanjem šol 2000 kron; Šentjanski šolski okoliš pri Ptuj 230 K 30 v; učiteljstvo Srazrednice v Šiški-Ljubljani od službenih prejemkov 11 K; Antonija Kračmanova, učiteljica v St. Lenartu pri Laškem trgu, 2 K; ravnatelj F. Robič in učitelj F. Zacherl v Ljutomeru za maj in junij po 10 K = 20 K; v »Tednu Rdečega križa« na Javorniku s sodelovanjem 5 učiteljev 1100 K; v »Tednu Rdečega križa« na Jesenicah s sodelovanjem učiteljstva in šolske mladine 2668 K 40 vin.; uspeh dela meščanske šole v Krškem (glej dopis v današnjih Kranjskih vesteh!) 3000 K; v »Tednu Rdečega križa« nabrali otroci in učiteljstvo velikonedeljske šole na Štajerskem 222 K 80 vin. in tedenska zbirka istotam do danes 41 K 70 vin. = 264 K 50 vin.; vse postojnsko učiteljstvo in šolska mladina v »Tednu Rdečega križa« 3260 K 55 vin.; čisti dohodek gledališke predstave ljudskošolske mladine v Idriji 355 K; v »Tednu Rdečega križa« nabrali šolska mladina, učiteljstvo z dekanom in županstvom 1398 K 56 vin.; Adolf in Ana Rosina v Ormožu 20 K; šolsko vodstvo v Šmartnem pod Smarno goro čisti dohodek šolarske veselice 40 K; tedenski prihranki šolske mladine v Ljubljani za mesec maj 853 K 44 vin.; vodstvo slovenske mestne ljudske šole v Rojani 12 K 41 vin.; skupaj 29.313 K 07 vin.

V zadnji številki izkazanih 82.124 K 97 v. Danes izkazanih 29.313 K 07 v. Dostej nabranih 111.438 K 04 v.

V izkazu, priobčenem v zadnji številki, mora stati na 3. strani v prvi koloni, 9. vrsta, vsota 1239 K 69 vin., ki so jo nabrali učiteljstvo in šole v občini Dekani. Ta vsota je pomotoma izpuščena. — V isti koloni in na isti strani mora stati pri skupnem izkazu denarnega uspeha za »Rdeči križ« 97 vin. (ne 69 vin.)!

IV. VOJNO POSOJILLO.

Nadalje so podpisali: Šola v Dramljah 200 K; slovenska šola v Barkovljah, in sicer: Ivan Krašević, Jospina Birsova, Marija Humplikova, Ferdinand Starec, Ana Scheimerjeva, Olga Sedevčičeva in Jospina Posegova po 1000 K = 7000 K; slovenska šola na Vrdeli, in sicer: Ivan Daneu, Vinko Trobec, Rafael Kosovel, Angela Setničarjeva, Ivanka Sabadinova, Emilija Peternelova, Kristina Delak-Gerdolova, Valerija Koširjeva in Ljudmila Požarjeva po 1000 K = 9000 K; slovenska šola na Opčinah, in sicer: Štefan Ferluga in Antonija Daneuova po 1000 K = 2000 K; slovenska šola na Proseku-Kontovselju, in sicer: Franc Martelanc, Edvard Sosič, Martin Furlan in Amalija Martelancova po 1000 K = 4000 K; slovenska šola v Bazovici: Josip Gorkič 500 K; slovenska šola v Rojani; Irma Nöthova 500 K; slovenska šola pri Sv. Križu poleg Trsta, in sicer: učenci 2800 K, stranke 6000 K, učiteljstvo 1500 K = 10.300 K; učenke dekliske CM šole v Trstu na Aquedottu: Poljšak Ana 1000 K, Poljšak Emilija 1000

K, Knežič Ljubomira 200 K; slovenska šola v Katinari, in sicer: Ciril Valentič, Amalija Čokova in Marija Čokova po 300 K = 900 K; Šentjanski šolski okoliš pri Ptuj 6.230 K; učenci in učenke slovenske mestne šole na Vrdeli 200 K; učenci meščanske šole v Krškem 100 K; dr. T. Romih, ravnatelj meščanske šole v Krškem, 300 K; predsednik »Pedagoškega društva« v Krškem za društvo 100 K; ustanovni sklad za 4. razred meščanske šole v Krškem 65.000 K; šolski voditelj pri Veliki Nedelji (Štajersko) nabral (šolski nabiralnik) 3200 K; mladina ljudske šole v Postojni 2300 K; učenke c. kr. rudniške dekliske ljudske šole v Idriji 1900 K (ne 1500 K, kakor je bilo zadnjič pomotoma izkazano!); Marija Kavčičeva, ravnateljica c. kr. rudniške dekliske šole v Idriji, 200 K; v Ljutomeru: učiteljica Jospina Wessnerjeva poleg že izkazanih 500 K še 500 K (skupaj 1000 K); ravnatelj Robič 1000 K, učitelj Zacherl 1000 K, učiteljica Minka Zacherlova pri Sv. Križu 1500 K, učiteljica Slavka Zacherlova v Vučji vasi 1200 K, razentega sta tovariša Zacherl in Valher v Ljutomeru nabrala 400.000 K; po vplivu nadučitelja M. Debelaka v Šmartnem pri Litiji 13.000 K (za III. vojno posojilo pa 8000 K); slovenska občinska ljudska šola v Barkovljah (zasebniki in učenci) 900 K; slovenska občinska ljudska šola v Rojani (zasebniki in učenci) 300 K; skupaj 590.100 K. V zadnji številki izkazanih 444.800 K — v. Danes izkazanih 590.100 K — » Skupaj IV. vojno posojilo 1.034.900 K — v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«. Za »Rdeči križ« itd 111.438 K 04 v. III. vojno posojilo 272.148 K 69 v. IV. vojno posojilo 1.034.900 K — v. Skupna vsota 1.418.486 K 73 v. Ako v tej vsoti, ki se v njej zadostno zrcali domoljubno delo naših ljudskih in meščanskih šol, prištejemo še vsoto, ki je — tudi po izkazih v našem listu — zbrana po naših srednjih šolah, dobimo ta račun: Ljudske in mešč. šole 1.418.486 K 73 v. Srednje šole 29.704 K 58 v. Končna vsota 1.448.191 K 31 v.

Kaj naj rečemo k temu impozantnemu številu? — Kratko: Numer a loquuntur!

Bodoča šola ali državna ali narodna šola?

Dunaj, 10. junija 1916.

Naj Vam na kratko sporočim o zadnjem zborovanju, ki ga je imelo tukaj glavno vodstvo nižjeavstrijskega deželne učiteljskega društva. Glede bodoče šole je učiteljstvo Nižje Avstrije preciziralo svoje stališče:

Država imanalogo, da z ugotovitvijo splošnih načel gledé na izpopolnitev v notranjo uredbo vsega šolstva ter s strogim nadzorovanjem točnega izvrševanja teh načel ustvari pogoje za enakomerni razvoj šolstva v vseh njegovih panogah. — Država naj torej v vseh svojih sestavnih delih (deželah) gleda na izvedbo državnega šolskega zakona ali kakega drugega zakona, ki stopinanjegovomesto.

Naj torej:

1. odstrani posebno stanje šolstva v posameznih deželah;
2. določi minimum obveznih zahtev glede šolskih zgradb, šolskih higienskih naprav, učiteljske izobrazbe in obsega gradiva učnih načrtov;
3. zagotovi izpolnjevanje teh minimalnih zahtev potom državne sile.
4. Za sedaj se odklanja poddržavljenje šolstva v tem smislu, da bi država prevzela vsa skupna šolska bremena in nastavljanje učiteljstva.
5. Šolska bremena je treba preložiti na zmožnejše korporacije, nego so to dosedanje občine in dežele. Tako telo je narod, ki je postal avtonomen in kinjegasvobodnoizvoljeno zastopstvo prevzemanarodno nalogo oskrbe šolstva kot najdragocenejše narodno kulturno imetje.
6. Tudi pravne razmere učiteljstva naj uredi korporacije, ki zastopajo narod, in sicer po načelih, kakor jih določi državno zastopstvo.

7. Učiteljstvo naj se torej v interesu šolstva in samega sebe zavzema za novo politiško uredbo Avstrije v tem smislu, da se ustvarijo narodne samoupravne (avtonomne) korporacije!

Avstrijska šolska misel.

Praga, 12. junija 1916.

Grof Adalbert Schönborn, predsednik deželne upravne korporacije na Češkem, razpravlja v dunajski reviji »Das neue Oesterreich« o avstrijski državni misli. V tej razpravi pravi ta odlični državnik:

»Navdušena ljubezen do cesarja, neizpremenljiva zvestoba do cesarske hiše, jasno spoznanje, da so narodi drug na drugega navezani, da sodijo neločljivo skupaj — so gotovo sestavni deli avstrijske državne misli, ki si moramo njih smotrnega, vnetega negovanja vsi želeli, ako hočemo — in to hočemo vsi! — da se avstrijska državna misel okrepi. V teku stoletij na različne načine skupaj zrasla, je naša stara Avstrija komplicirana državna tvorba, manj enostavna in pač tudi težje vladati, nego večina drugih držav. In tako tudi bistvo naše države, ki mu mora v glavah državljanov odgovarjati državna misel, nikakor ni izčrpano z ravnokar naštetimi tremi, čisto ob sebi umevnimi sestavnimi deli; še dva druga, ki nujno sodita zraven njih, hočem pokazati. Neločljivo zvezana ljudstva, ki jim mora država dovajati in posredovati splošno blaginjo, pogoje za srečo posameznega človeka, morajo biti tudi edina, ako naj ta splošna blaginja ne postane nemogoča. In neobhodni pogoj za to edinost, ki nikakor ne izključuje mirne kulturne in gospodarske tekme, je enakomerno ravnanje z vsemi posameznimi ljudstvi države po nosilcih javne oblasti, izključena mora biti vsaka prednost in vsako zapostavljanje narodov. Naši predniki, ki so dali naši državi, stoječi ob zibelki ustavnega življenja, katero je naš preslavni vladajoči vladar podaril državi, njene zakonite temelje, njeno ustavo, so imenovali urejeno stanje, iz katerega stalno izvira to enakomerno postopanje — enakopravnost narodov. Dober in točen izraz, ki ga naj bi mi, potomci, obdržali. Tega zakonito urejenega, ustavno zajamčenega stanja se ne sme dotikati, zakaj drugače bi bila bodočnost naše države enaka nadaljevanju preteklosti pred vojno in notranja raztrganost in zapletenost bi gotovo po vojni ne prenehali.«

Z ozirom na ta jasna izvajanja smemo tudi Slovenci pričakovati, da bo nam nasproti po vojni v večji meri nego je pred vojno veljalo določilo člena XIX. državnega osnovnega zakona glede na politiške in kulturne naše interese in pravice!

Konec šol in skrb za bodočnost.

(Iz krogov staršev.)

V »Slovenskem Narodu« od pretekle sobote čitamo ta-le članek:

Po službenih poslih sem prepotoval zadnji čas malone vso našo deželo. Govoril sem z deželani o tem in onem, kajpada tudi o vojni in o — naši mladini. S starši sem govoril, ki imajo sinove v vojni, a govoril sem tudi s starši, ki imajo sinove v šolah, v ljudskih in srednjih. Kak je splošni vtisk teh pogovorov? Neizmerna ljubezen, ki stiska in dviga srce slehnege očeta, slehrne matere! Jaz to dobro razumem, ker imam sam otroke. In če je mogel kdo kdaj govoriti v imenu vseh — evo mene: Vsa naša skrb, ves strah in vsa sreča je osredotočena v bodočnosti naše dece!

Zato mi bodi v imenu vseh dovoljena ta odkrita in uvaževanja vredna beseda, ki jo narekuje ljubezen do naše dece, ki je up in bodočnost naroda, domovine, države!

Šolsko leto se bliža koncu. Ob izrednih razmerah, kakršnih ni bilo doslej in jih tudi posled ne bo, se srečno zaključuje zopet eno razdobje pouka in vzgoje naše ljubljene mladine. Ako kdaj prej, je bila letos šola vsem in vsakemu pravi blagoslov. Kolikor ljudi ni vojna potegnila v svoj vrtinec, vsi ti so imeli na svojih domovih dela preko glave in moči. Zato je bila neskončna razbremenitev vzgojno in poučno delo naših šol, ki so sprejele našo deco v svoje varstvo, da ni podivjana in nenadzorovana zapadla moralnim in telesnim pogubam. Naše vrlo učiteljstvo — tako ljudskošolsko kakor srednješolsko — je imelo seveda mnogo več odgovornega dela nego v normalnih časih, ker ni moralo samo vestno skrbeti za svoje notranje šolsko delo, nego je tudi potom šole

in s sodelovanjem učeče se mladine skrbelo za razne patriotične in dobrodelne naloge ter je tako neprestano vzgojevalno in plemenito vplivalo na mladino! Hvala tisočera temu našemu učiteljstvu, ki je v polni meri izpolnilo svojo stanovsko dolžnost ter prevzelo tudi dobršen del nalog staršev! Naša hvaležnost mu ostane trajna!

Tikoma ob tej povzdigujoči misli se dviga naša razumljiva skrb, kako bo z začetkom in delom prihodnjega šolskega leta? Število moškega učiteljstva, ljudskega in srednješolskega, je že sedaj zmanjšano na minimum. Večina stoji pod orožjem, zato pa morajo tisti, ki so ostali doma kot za vojno službo nesposobni ali pa kot nepogrešljivi, opravljati svoje delo s podvojenimi silami. — Vem, da je to delo težko, ali prepričan sem, da se je vršilo iz dobre volje, saj so nadomeščali svoje tovariše na bojnem polju in mnogokraterega očeta učeče se mladine.

Iskrena želja in prošnja nas staršev je, naj bi poklicane oblasti — v prvi vrsti so to šolske — nemudoma poskrbele, da se jeseni pouk redno prične. In ne samo po ljudskih šolah, temveč tudi in zlasti po srednjih! Dosti nas je, ki bivamo na deželi in imamo svoje sinove v mestu v srednjih šolah. To stane danes — nič ne pretiravam! — ogromno denarja. Radi ga žrtvuemo, saj gre za srečo naše dece! A če bi bil pouk prekinjen ali neredno začel, bi bilo škoda letos izdanega denarja, ker bi z vsako zamudo ali odložitvijo trpela vzgoja mladine, ki mora teči držema in redno naprej, da obrodi z lepim sadom. Zato se obračamo do poklicanih šolskih oblasti z vprašanjem, če bi se ne dalo kaj storiti, da se še bolj ne skrči število učiteljev, da bodo mogli usposobljati našo mladino telesno in duševno v zavedne in izobražene člane naše mogočne monarhije! In to delo teče vzporedno z delom na bojnem polju: to brani državo v sedanji obliki in sestavi, ono pa skrbi za njeno bodočo moč in veljavo! — In koliko skrbi bi odpadlo od srca, ko bi tudi med počitnicami mogli zaupati svojo deco nadzorstvu učiteljev! Saj ni, da bi bili učitelji k temu primorani; toda že zavest, da je nad otroki čujče oko učiteljev, vpliva na vse vedenje in nehanje mladine blagodejno. In kdo more trditi, da ni treba sedaj dvakrat napornemu delu učiteljstva oddiha in odmora?

Kdaj se mora ustanoviti nova javna ljudska šola?

(Prispevek k § 59. drž. šolskega zakona.)

(Dalje.)

2.

Nadaljni pogoj, ki se zahteva za ustanovitev nove javne ljudske šole, je, da imajo otroci do obstoječe šole dlje nego 4 km. Za ustanovitev nove šole se zahteva, da je v kraju, oziroma v več krajih eno uro naokolo skupaj vsaj 40 otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo. Merodajna je oddaljenost stanovanja šoloobveznih otrok do obstoječe šole. Ako so posamezni deli občine, oziroma posamezne hiše več nego 4 km oddaljene od obstoječe šole, je to samo po sebi brez pomena, ako ne prebivajo v teh občinskih delih, oziroma hišah otroci, ki so dolžni hoditi v šolo. V poštev prihaja samo oddaljenost tistih hiš, ki v njih stanujejo šoloobvezni otroci. — Pri ugotovitvi upoštevne števila otrok se smejo torej upoštevati samo tisti otroci, ki so njih stanovanja več nego 4 km oddaljena od obstoječe šole, torej samo tisti otroci, ki imajo več nego 4 km dolgo pot do obstoječe šole. (Razs. upravn. sodišča z dne 19. oktobra 1907, št. 9291, B. št. 5437).

Šola, ki se mora do nje izmeriti daljavo je tisto poslopje, ki je trajno namenjeno za učne namene. — Ako so posamezni razredi zaradi nedostajanja prostora nastanjeni v zasebnih hišah, ne pridejo pri določitvi daljave v poštev v zasebnih hišah nameščeni razredi, temveč samo redno šolsko poslopje. (Razsodba upravnega sodišča z dne 11. marca 1904, št. 2487, B. 2453). Oddaljenost do šole je premeriti po daljavi najkrajše javne poti, ki drži do šole. V poštev prihaja torej praviloma vedno najkrajša javna pot. To je povsem naravno, ako uvažujemo, da morajo za udobnost in varnost prometa na vseh javnih potih skrbeti občine in politiška oblastva. Ako je krajša pot do šole samo časasna, n. pr. za časa snežnih zemetov ali poplav nerabna, to še nikakor ne opravičuje, da bi se smelo meriti daljavo do šole po boljši, a daljši poti. — Dejstvo, da je krajša javna pot časasno

neporabna, pač opravičuje po zmislu § 2. deželnih šolskih zakonov ustanovitev ekskurzija (zasilnega) pouka, ne more pa biti merodajno pri rešitvi vprašanja, ali se naj ustanovi nova javna ljudska šola ali ne. (Razsodba upravnega sodišča z dne 26. novembra 1886, št. 3115, B. št. 3269).

Ako prebivališča učencev s šolskim poslopjem sploh niso zvezana z javno potjo, ali ako se pride od bivališča do javne poti, ki drži do šole, samo po zasebni poti, se premeri daljava do šole, ozir. do javne poti po isti zasebni poti, ki jo smejo uporabljati dotični otroci. (Razs. upravnega sodišča z dne 2. aprila 1897, št. 1907, B. št. 10.575).

Daljave od otroških bivališč do šole mora, ako niso nesporno dognane, izmeriti posebna uradna komisija.

Ako v eni sami vasi ni toliko šoloobveznih otrok, da bi se zanje morala ustanoviti nova šola, se smejo pritegniti tudi otroci iz sosednjih vasi ali selišč, vendar pa se v tem primeru zahteva, da leže vse te vasi, sela in samotne hiše eno uro napolno. — Ako se ustanovi šola za več vasi, ozir. selišč skupaj, je torej treba, da leže vse te vasi, ozir. selišča tako, da od nove šole, ki se naj ustanovi, niso več oddaljene kakor eno uro hodá. Daljava selišč, ozir. hiš se izmeri od nameravane šole. Nameravana šola je izhodišče, ozir. središče, ki se po njem izmeri okrožje; obseg okrožja pa se ugotovi po velikosti polmera, ki je v zakonu določen na eno pešuro. V spornih slučajih se morajo daljave posameznih selišč, ozir. hiš do nove šole ugotoviti komisionalno.

Književnost.

Popotnik objavlja v 3. letošnji številki to-le vsebino: 1. Dr. Josip Tominšek: O nazadovanju šolskega petja. 2. J. Gradnik: Kajenje pri mladini. 3. M. Lichtenwallner: Telesno izobrazovanje naše mladine in šolske kuhinje. 4. Fr. Kranjc: Iztrgani listi o novodobni šoli. (Dalje). 6. Fran Vajda: Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri v letu 1913/14. 7. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. 8. Slovstvo: Književne novosti. Časopisni vpogled. 9. Razgled: Kultura. — Šolstvo. — To in ono.

Zvonček ima v 6. letošnji številki to vsebino: 1. Janko Leban: Beračica. (Pesem.) 2. Fran Žgur: Lahko noč. (Pesem.) 3. Cvetinomiški: Večer v gozdu. (Konec.) 4. A. Rapč: Solnček. (Pesem.) 5. Janko Leban: Ob smrtni postelji. — Glasba. — Dež in solzé. — Nasvet. (Pesmi.) 6. E. G.: Zajec. (Pesem s podobo.) 7. Lad. Ogorek: Poletni čas. 8. Podoba: † Srečko Vilfan, bivši učitelj v Knežaku. 9. Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, dva neugnanca. (Dalje.) 10. Antonija Germkova: Prijateljci. 11. Slika: Milica moli za očeta. 12. Josip Kralj: Mali ribič. 13. Fr. Rojec: Tončkove sanje in Miklavžev večer. (Dalje.) 14. Pouk in zabava: Križalka. — Rešitev zastavice v podobah v 5. šte. — Tine Ravljan: Milko in kužek. — V domačo zabavo: Iz papirja izrezani zvezdi. 15. Kotiček gospoda Doropolskega. 16. Kotičkove risbe: B. Jerreb: Svetilnik ob morju. (Sličica.)

Ljubavni valček, pesem za glas s klavirjem, oziroma gosli s klavirjem. Besedilo in glasbo zložil Fran Bohuslav. Dobi se pri skladatelju Praga-Smihov, Podebradova 28, pa tudi pri L. Schwentnerju v Ljubljani.

»Le enkrat bi videl, kak' solnce gor gre, bi videl, kak' luna in zvezde blišče...«

Vselej mi pride ta ponarodela naša pesem na misel, kadar obiščem svojega v vojni oslepelega prijatelja Frana Bohuslava. Ljubljanci, obiskovalci gledišča, se ga dobro spominjajo. Več let so ga gledali na odru našega hrama modric — žal, sedaj posvečenega detektivskim komedijam — v najrazličnejših vlogah. Neoporečno je bil Bohuslav par sezon eden najboljših, najtalentiranejših članov slovenske drame. Nastopal je tudi v operetah, zbuja tam mnogo zabave, dasi ni bil pevec po poklicu. Sovražnikova krogla mu je začelkom svetovne vojne vzela vid, in sedaj išče ubogi igralec utehe v umetnosti. Pesni in sklada. V nevarnosti je bila njegova ekstenza, in Ljubljana mu je z znatnimi darovi pokazala svoje sočutje. Iz hvaležnosti je sedaj napisal pesemco »Ljubavni valček« s češkim in slovenskim besedilom. Sam Bohuslav pravi, da je to prvi njegov kompozicijski poizkus, ki ga ni meriti z merilom ostre umetniške kritike. »Ljubavni valček« se bo priljubil v družinskih krogih, ki želijo lahke in vesele glasbe. Kdor ga kupi, stori še dobro delo: podpira uboga umetnika in prispeva malenkost Češki Šolski Matici. Naslovno stran krasi lepa vinjeta odličnega češkega slikarja. Zorko Prelovec.

Srednješolske vesti.

Ravnatelj dr. Alaupović — oproščen. V Sarajevu se je vršila obravnava proti ravnatelju gimnazije v Tuzli vladnemu svetniku dr. Tugomiru Alaupoviću.

Na razpravi pa je bil ravnatelj dr. Alaupović popolnoma oproščen.

Kurz za učiteljske kandidatnje-četrtoletnice. »L'eco del Litorale« poroča dobesedno iz Gradca: Otvoril se je z najboljšo perspektivo pripravljalni kurz za maturo za one gospodične, katere so dovršile v šolskem letu 1914/15 3. tečaj enega učiteljskega z italijanskim učnim jezikom. Pouk je sprejel kolegij srednješolskih profesorjev. Praktičen pouk pa se vrši v ljudski in meščanski šoli za begunce italijanske narodnosti. Kurz se zaključuje proti koncu septembra. Graške šolske oblasti so obljubile vso svojo podporo, c. kr. štajersko namestništvo pa je dovolilo obiskovalkam kurza bivanje v Gradcu in je obljubilo ubogim izplačevanje begunske podpore (30 kron mesečno). Tudi ugledni ravnatelj goriškega učiteljskega, g. Fr. Znidaršič, je obljubil z vljudnostjo, s katero se odlikuje, vso svojo podporo. Ravnateljstvo kurza si je priskrbelo v »Kaiser Franz Josef-Lehrerinnenheim« gotovo število mest, kjer dobe kandidatnje proti mesečnemu plačilu 56 kron hrano in stanovanje. — Tako se je preskrbelo za kandidatnje italijanske narodnosti, slovenske pa tavajo okolo kakor izgubljene ovčice: člen XIX. državnega osnovnega zakona — v praksi!

Profesor Leopold Koprivšek †. V Mariboru je umrl dne 28. maja t. l. po kratki in mučni bolezni Leopold Koprivšek, c. kr. gimnazijski profesor v pok. Blagi pokojnik je bil zaveden Slovenec in izredno dobrega srca. Služboval je najprej kot suplent v Mariboru, potem pa celih 27 let na gimnaziji v Rudolfovem, odkoder se je preselil v pokoj v Maribor. Kot tak je supriral tudi še dve leti na mariborski gimnaziji. Dosegel je visoko starost 77 let. Naj v miru počiva!

Najvišje pohvalno priznanje je iznova naznanjeno rezervnemu nadporočniku dr. phil. Rudolfu Moletu, dom. inš. p. št. 16, profesorju dekliškega liceja v Ljubljani.

Nadporočnik prof. Anton Jeršinovič je, službujoč v visokih sneženih črnogorskih brdih, obolel na revmatizmu in se sedaj leči v Zagrebu v bolnici »mišodrne brače« (Jelačičev trg). Dodeljen je kot »sotniški zapovednik« nekemu hrvatskemu pučkovstaskemu bataljonu.

Statistični pregled šolskega obiska na srednjih šolah v Avstriji. V šolskem letu 1915/16 je bilo v Avstriji 139.127 srednješolskih dijakov, in sicer na gimnazijah 80.089 moških in 4818 deklic, torej skupaj 84.907, na realkah pa 44.220 moških dijakov. Na posamezne dežele pa se porazdelje tako-le: Nižje Avstrijska: 13.834 gimnazijcev (906 deklic) + 10.729 realcev = 24.563; Zgornje Avstrijska: 2103 gimnazijcev + 719 realcev = 2822; Solnograška: 500 gimnazijcev (68 dekl.) + 488 realcev = 988; Štajerska: 2957 gimnazijcev + 2050 realcev = 5007; Koroška: 947 gimnazijcev + 263 realcev = 1210; Kranjska: 2056 gimnazijcev + 753 realcev = 2809; Primorska: 1741 gimnazijcev + 1191 realcev = 2932; Tirolska s Predarlško: 3032 gimnazijcev (200 deklet) + 787 realcev = 3819; Češka (z nemščim učnim jezikom): 7235 gimnazijcev (13 dekl.) + 4315 realcev = 11.560; Češka (s češkim učnim jezikom): 12.343 gimnazijcev (843 dekl.) + 10.027 realcev = 33.920; Moravsko (z nemščim učnim jezikom): 2948 gimnazijcev + 3621 realcev = 6.569; Moravska (s češkim učnim jezikom): 5370 gimnazijcev (146 dekl.) + 4017 realcev = 15.956; Šlezija: 2325 gimnazijcev + 1449 realcev = 3774; Galicija: 22.684 gimnazijcev (2559 dekl.) + 2868 realcev = 25.552; Bukovina: 3551 gimnazijcev + 426 realcev = 3977; Dalmacija: 1281 gimnazijcev (83 dekl.) + 517 realcev = 1798. Skupno: 84.907 gimnazijcev (4818 dekl.) + 44.220 realcev = 139.127.

Iz naše organcizacije. Skupne zadeve.

IZ VODSTVA ZAVEZE.

Na svoji zadnji seji dne 18. maja t. l. je vodstvo Zveze sklenilo, da povabi vse

slovenske učiteljske (šolske) organizacije na skupno delo, ki je za bodočnost vsega slovenskega učiteljstva in šolstva vseh kategorij ter za kulturni napredek našega naroda neizogibno potrebna. — Ta sklep je bil t a k o j izvršen. — O tem prevažnem in pomembnem koraku ter o njega namenih in uspehih nam bo mogoče govoriti šele z dnem 30. junija t. l. naprej.

Istra.

Občni zbor »Slov. učit. dr. v Istri«. Ker ni bilo še čitati o zadnjem neobjavljenem obč. zboru nikakega poročila, naj ga tu kratko omenimo. — Da ne navedemo vseh podrobnosti, omenjamo le poročilo o delovanju odbora od časa zadnjega občnega zbora l. 1914. do sedaj. Odbor se je skrbno zavzemal za vsako stanovsko zadevo učiteljstva, a posebno in največ je deloval v dosego draginjske doklade. Za številne nove tovariše in tovarišice, došle službovat v Istro, se je odbor zavzel, da se jih uvede v naše stanovske organizacije in da so pristopili k društvu. Tako se je društvo povečalo za 18 članov. — Tovariš predsednik je sklical ta občni zbor v glavnem zato, da se posvetuje o dobitvi draginjske doklade. — Občni zbor je vzel odborovo delovanje z zadovoljstvom na znanje. Ko je tov. H. predlagal, naj se izreče odboru za njegovo marljivo delovanje za blaginjo učiteljstva pohvalo in zaupnico, je občni zbor soglasno predlog sprejel. To poročilo naj bo tudi v znanje onim tovarišem, ki niso bili na tem občnem zboru, da ne bodo po krivici sumničili našega delavnega društvenega odbora, da nič ne dela in ne skrbi za blaginjo učiteljstva!

Kranjske vesti.

JOSIP BOZJA

Dne 8. t. m. je po dolgi in mučni bolezni umrl v Ljubljani tovariš Josip Bozja, nadučitelj v pokoju, star 74 let. — Vse svoje življenje je posvetil delu v šoli in izven nje, dokler se ni preselil v Ljubljano, kjer so mu potekli dnevi skrbi in težav. Bil je ljubezniv, zvest tovariš. Bodi mu ohranjen blag spomin! Preostanim naše sožalje!

— **Deželni odbor** je imenoval za svojega zastopnika v c. kr. mestnem šolskem svetu v Ljubljani nadučitelja Janka N. Jegliča, za njegovega namestnika pa učitelja Avgusta Pirca, oba z II. mestne šole.

— **Iz ljudskošolske službe.** Ana Tyll je nameščena za suplentinjo v Spodnjem Toplem vrhu, ker je učitelj Josip Strauss odšel k vojakom. — Namesto vpoklicanega učitelja Vincenca Zahrastnika bo suprirala na petrazredni deški šoli v Škofiji Loki bivša poizkusna kandidatinja v Ljubljani Pavla Močnikova, namesto vpoklicanega nadučitelja Alojzija Ponikvarja na ljudski šoli v Sori pa bivša poizkusna kandidatinja v Ljubljani Marta Reichova. — Za suplentinjo namesto oboje učiteljice Vincencije Pupis-Stuchlyjeve v Košani je poklicana bivša provizorična učiteljica v Starem trgu pri Ložu Štefanija Pupisova; začasno vodstvo Koroške šole se je poverilo učiteljici Emi Miseljevi. — Namesto upoklicanega učitelja Matije Žitka bo suprirala na ljudski šoli v Sodražici bivša učiteljska suplentinja v Banjaloki Angela Ravnikova. — Namesto oboje učiteljice Josipine Baloh-Susteršičeve je poklicana za suplentinjo na ljudski šoli v Spodnji Idriji bivša suplentinja na Štajerskem Gabrijela Rajerjeva. — Za suplentinjo na Jesenicah je poklicana bivša suplentinja v Sori Helena Sodjeva.

— **Smrt za domovino.** Z Breznice poročajo: Na polju časti in slave je dohitele smrt dne 3. junija Antona Bulovca, trgovca in posestnika v Smokuču, občinskega odbornika in člana krajnega šolskega sveta.

— **Idrijska ljudskošolska mladina** je priredila v rudniškem gledališču pod požrtvovalnim vodstvom svojega vrlega učiteljstva v nedeljo, dne 4. t. m., lepo gledališko predstavo z deklamacijami, rajalno igro in s petjem na korist »Rdečemu križu«. Vse točke okusno sestavljenega vzporeda je naša ljuba mladina izvedla s tako točnostjo in preciznostjo, tako nežno in lepo, pogumno in navdušeno, da je vsaka posameznost in celota razvnela mnogobrojno občinstvo do viharnega odobranja. To je veljalo deklicam in dečkom, ki so brezhibno izvajali vzpored, in tov. učiteljcam, ki so imele s pripravami in priučenjem pač obilo hvaležnega truda. Bodi jim vsaj od naše strani izrečeno popolno priznanje! Tistim, ki niso bili pri-sotni, naj bo žal, ker niso videli tega le-

pega večera! Navzoči starši so se prepričali, da je njih deca izročena v vzgojo dobrim in vestnim rokam, ki mlade nožice ljubeče usposabljaajo za pogumni korak v življenje! Moralno je prireditvev uspela kar najlepše, a tudi materialno prav ugodno. Dala je 355 K čistega.

— **Tedenski prihranki šolske mladine.** Meseca maja se je med mladino ljubljanskih ljudskih šol na tedenskih prihrankih zbralo 853 K 44 v., h katerim je prispevalo 3706 šolskih otrok. Na vsakega posameznika pride povprečno po 23 v. Januarja se je nabralo 860 K, februarja 838 K 03 v., marca 918 K 42 v., aprila 809 K 23 v.

— **Razstava ženskih ročnih del na šentjakobski šoli.** Mestna slovenska dekliška osemrazrednica pri sv. Jakobu v Ljubljani priredi razstavo ženskih ročnih del, ki so jih izdelale učenke tega zavoda. Razstava se otvori v nedeljo, dne 18. junija, opoldne in bo odprta do 25. junija t. l. vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. — Vstopnina 20 vinarjev. — Ker je dohodek namenjen skladu za kranjske, oziroma ljubljanske invalide, se preplačila, oziroma darila hvaležno sprejemajo.

— **S seje deželnega šolskega sveta dne 30. maja, 3., 5. in 7. junija.** Fran Kotnikova dijaška ustanova se podeli tehniku Ivanu Hrovatinu. — Prof. dr. Pregelj se prizna prva petletnica, prof. Adolf Robida se predlaga v stalno nameščenje, prof. Nardin, Josip Dolar, Josip Mazi, Boltazar Bähler in dr. Jos. Demšar za VIII., glavni učitelj Karel Miklitsch za IX. činovni razred. — Predlaga se opustitev pripravljalnega tečaja na realki v Idriji. — Sklene se razpisati izpraznjena učiteljska mesta na tak način: Deželni šolski svet razpiše v skupnem razglasu po okrajih razdeljena učiteljska mesta. Po en prepis tega razglasa se pošlje vojnemu ministrstvu in vrhovnemu armadnemu poveljstvu, da obvesti pri vojakih, oziroma na fronti služujoče učiteljstvo o razpisu teh služb. Rok za vlaganje prošenj traja najmanj dva meseca. Učitelji-vojaki prosijo za svoja mesta lahko kar na vojnopoštni dopisnici. Za one, ki se pogrešajo ali so v ujetništvu ali za katere ni gotovo, da bi zvedeli za ta razglas, prosi lahko žena, kak drug sorodnik, varuh ali dotično šolsko vodstvo. Prošnje je nasloviti za vsako službo na dotični okrajni šolski svet. Nanovo nameščeno učiteljstvo se uredi v statusu pozneje. — Sprejme se predlog, naj ustanove šolske oblasti po mestih in industrijskih krajih v stiku z županstvi, varstvenimi sodišči in političnimi oblastmi dnevna zavezišča za ono mladino, ki nima doma potrebnega nadzorstva. — Splošna načela za varstvo mladine, ki so jih izdelali ljubljanski voditelji in voditeljice, se izročev pregled v to izvoljenemu ožjemu komiteju.

— **Iz Krškega** nam pišejo: Med poročili o delovanju slovenskega učiteljstva za vojne namene nismem našel skoraj nikjer omenjene naše meščanske šole. Da bodo poročila popolna, prosim, da priobči »Tovariš« sledeče: V pričetku septembra 1914. l. so nabrali učenci pod vodstvom učiteljstva 1079 kg svežega sadja, ki ga je poslalo ravnateljstvo deloma »Mladiki«, deloma pa uršulinskemu samostanu v Ljubljani. Sadje so vkuhali ali pa sveže porabili za ranjence. Denar za pošiljatev — 21.68 K — je nabralo učiteljstvo med meščani. Koncem oktobra je odposlalo ravnateljstvo 55 kg posušenega robidnega listja, ki so ga nabrali učenci. V pričetku novembra so igrali diletantje v korist »Rdečemu križu« igro »Krivoprisežniki«. Učiteljstvo je imelo za to prireditvev največ zaslug. Igra je dala čistega dobička nad 200 K. V decembru so izdelale hospitantke meščanske šole za vojake 30 parov kolenk, 18 parov dokolenk in 8 parov zapestnic. V januarju 1915. l. so izdelali učenci 2000 parov papirnatih podplatov in 6000 parov papirnatih nogavic. Delo je vodil strok. učitelj Drag. Humek. Dne 21. aprila so nabrali učenci tri zaboje bakrenih in cinkastih predmetov v skupni teži 400 kg. V maju je odposlalo ravnateljstvo 72 srajc, 72 spodnjih hlač in 104 robce. To perilo so izdelale deloma hospitantke, deloma je bilo kupljeno za nabrani denar. V oktobru so nabrali učenci kavčuk in volnenino. Nabrali so 62 kg kavčuka in 165 kg volnenih krp. Dne 24. novembra so prinesli učenci 130 zavitkov božičnih daril vojakom na bojnem polju. V pričetku decembra so napletle hospitantke zopet 33 parov nogavic, 8 parov kolenk, 10 parov dokolenk in 21 parov zapestnic. V istem mesecu je bilo odposlanih še 37 kg robidnega listja, hospitantke so pa nabrale za vdovski in sirotinski zaklad 26.30 K. Dne 26. januarja so dovršile hospitantke 25 parov nogavic, 22 parov dokolenk in 8 parov zapestnic. Veliko zaslug za izdelovanje pletenin iz volne ima učiteljica roč-